PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2010. július 6.[1]

1. A jelen ügy az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002/584/IB kerethatározatnak az érintett személy távollétében hozott határozatok kibocsátó államban történő végrehajtásával kapcsolatos értelmezésének kérdését veti fel[2]. A belgiumi Cour Constitutionnelle (a belga alkotmánybíróság) lényegében arra keresi a választ, hogy a végrehajtó állam igazságügyi hatóságai kötelesek-e átadni egy távollétében elítélt személyt, akár büntetőeljárás lefolytatása, akár büntetés végrehajtása céljából kiadott elfogatóparancsnak minősítve az erre irányuló kérelmet. A minősítés kiválasztásának kérdése döntő fontosságú, mivel a hivatkozott kerethatározat szövegének értelmében az egyik típusú parancs lehetővé teszi, hogy a végrehajtó állam a személy esetleges visszaadásának feltételéhez kösse az átadást, hogy adott esetben az említett államban töltse le a büntetést, miközben a másik típusú parancs úgy értelmezhető, hogy ezt nem teszi lehetővé.

I – Jogi háttér

A – *Az uniós jog*

2. Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló, 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (a továbbiakban: kerethatározat) indokolásában kiemeli az említett eszköz célját és az alapvető jogok védelme biztosításának jelentőségét:

„(5) Az Uniónak abból a kitűzött céljából, hogy a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségévé váljon, következik a tagállamok közötti kiadatás eltörlése és annak az igazságügyi hatóságok közötti átadatási rendszerrel való felváltása. Emellett az elítéltek vagy gyanúsítottak – büntetőítélet végrehajtása vagy büntetőeljárás lefolytatása céljából történő – átadásának új, egyszerűsített rendszerének bevezetése lehetővé teszi a jelenlegi kiadatási eljárások bonyolultságának és a jelenlegi kiadatási eljárásokban rejlő késlekedés kockázatának a megszüntetését is. A tagállamok között mindeddig irányadó hagyományos együttműködési kapcsolatokat a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségében a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok szabad mozgásán nyugvó rendszernek kell felváltania mind az ítélethozatal előtti, mind az azt követő szakaszban.

[…]

1 – Eredeti nyelv: spanyol.

2 – A 2002. június 13-i tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.).

(10) Az európai elfogatóparancs szabályozása a tagállamok közötti nagyfokú bizalomra épül. Végrehajtása csak abban az esetben függeszthető fel, ha a tagállamok egyike súlyosan és tartósan megsérti az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (1) bekezdésében rögzített alapelveket, és ezt a Tanács a Szerződés 7. cikkének (1) bekezdése szerint, a 7. cikkének (2) bekezdésében rögzített követelményekkel megállapítja.

befolyásolhatja. E kerethatározat nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok a szabályszerű bírósági eljárásra, az egyesülési szabadságra, a sajtószabadságra és az egyéb médiára kiterjedő szólásszabadságra vonatkozó alkotmányos szabályaikat alkalmazzák."

3. A kerethatározat 1. cikke határozza meg az európai elfogatóparancs fogalmát, és ismételten hangsúlyozza az európai elfogatóparancs által érintett személyek alapvető jogai védelmének fontosságát:

[...]

„(1) Az európai elfogatóparancs egy tagállamban kibocsátott igazságügyi hatósági határozat, amely azt a célt szolgálja, hogy egy másik tagállam büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása végett a keresett személyt elfogja és átadja.

(12) E kerethatározat tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és összhangban van az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében elismert és az Európai Unió alapjogi kartájában, különösen annak VI. fejezetében kifejezésre juttatott alapelvekkel. E kerethatározat egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mint amely tiltja olyan személy átadásának megtagadását, aki ellen elfogatóparancsot bocsátottak ki, amennyiben objektív okok alapján feltehető, hogy az elfogatóparancs kibocsátására azért került sor, hogy az adott személy neme, faji vagy vallási hovatartozása, etnikai származása, állampolgársága, anyanyelve, politikai meggyőződése vagy szexuális irányultsága alapján vonják büntetőeljárás alá vagy megbüntessék, illetve feltehető, hogy helyzetét bármely fenti körülmény hátrányosan

(2) A tagállamok minden európai elfogatóparancsot a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően hajtanak végre.

(3) E kerethatározat nem érinti az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében biztosított alapvető jogok és alapvető jogelvek tiszteletben tartásának a kötelezettségét."

4. A kerethatározat 4. cikke állapítja meg a végrehajtás megtagadásának a végrehajtó állam bíróságának belátása szerint felhívható, mérlegelhető okait; ezek közül érdemes kiemelni a 6. pontban foglalt rendelkezést:

„A végrehajtó igazságügyi hatóság az alábbi esetekben tagadhatja meg az európai elfogatóparancs végrehajtását:

[...]

(6) ha az európai elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, amennyiben a keresett személy a végrehajtó tagállamban tartózkodik, amelynek állampolgára vagy lakosa, és ez az állam vállalja, hogy saját hazai joga szerint végrehajtja a büntetést vagy a szabadságelvonással járó intézkedést; [...]"

5. A kerethatározat 5. cikke határozza meg a kibocsátó állam által tiszteletben tartandó garanciákat, valamint azt, hogy ezek teljesülésének elmaradása megalapozhatja az átadás megtagadását. A jelen eljárást illetően ki kell emelni az érintett személy távollétében hozott ítéletekre vonatkozó garanciát, amely előírja, hogy:

„Az európai elfogatóparancsnak a végrehajtó igazságügyi hatóság által történő végrehajtását a végrehajtó tagállam joga az alábbi feltételekhez kötheti:

1. ha az európai elfogatóparancsot az érintett személy távollétében hozott határozatban kiszabott büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, és ha az érintett személyt személyesen nem idézték, vagy más módon nem értesítették annak a tárgyalásnak az időpontjáról és helyéről, amely a távollétében hozott határozathoz vezetett, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság megfelelőnek ítélt garanciát nyújt arra, hogy annak a személynek, aki ellen az európai elfogatóparancsot kibocsátották, lehetősége lesz a kibocsátó tagállamban az ügy újratárgyalását kérni és a bírósági tárgyaláson jelen lenni;

[...]

3. ha a személy, aki ellen az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, a végrehajtó tagállam állampolgára vagy lakosa, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy az érintett személyt – elítélését követően – visszaszállítják a végrehajtó tagállamba, hogy ott töltse le a kibocsátó tagállamban rá kiszabott szabadságvesztés-büntetést vagy a szabadságelvonással járó intézkedést."

B – *Nemzeti jog*

6. A Belga Királyság az európai elfogatóparancsról szóló, 2003. december 19-i törvény elfogadásával ültette át a nemzeti jogba a kerethatározatot, és a törvény 2. cikke (3) bekezdésében határozta meg az európai elfogatóparancs célját:

„Az európai elfogatóparancs az Európai Unió valamely tagállamának illetékes igazságügyi hatósága, az úgynevezett kibocsátó igazságügyi hatóság által kibocsátott határozat, amely azt a célt szolgálja, hogy egy másik tagállam illetékes igazságügyi hatósága, az úgynevezett végrehajtó hatóság a büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása végett a keresett személyt elfogja és átadja".

7. A törvény 4. cikke bevezeti a végrehajtás megtagadásának az alapvető jogok védelmén alapuló okát, és így rendelkezik:

„Az európai elfogatóparancs végrehajtását a következő esetekben meg kell tagadni:

[...]

(5) Ha komoly ok enged arra következtetni, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása az érintett személynek az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében meghatározott alapvető jogainak sérelméhez vezethet".

8. A végrehajtás megtagadásának mérlegelhető okainak körében a törvény 6. cikke, többek között, a következőket említi:

„A végrehajtás a következő esetekben megtagadható:

[...]

(4) ha az európai elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, amennyiben a keresett személy belga állampolgár vagy Belgiumban lakik, és az illetékes belga hatóságok vállalják, hogy a belga jog szerint végrehajtják e büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést;

[...]".

9. A végrehajtó államnak való visszaadásra irányuló eljárást az „elítéltek államközi átszállításáról, a feltételes elítéltek vagy feltételesen szabadlábra helyezettek felügyeletének átvételéről és átadásáról, illetve a szabadságvesztés-büntetés és a szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvételéről és átadásáról" szóló, 1990. május 23-i törvény 18. cikkének (2) bekezdése szabályozza, amely megállapítja, hogy:

„Az európai elfogatóparancsról szóló, 2003. december 19-i törvény 6. cikkének

(4) bekezdése alapján meghozott igazságügyi hatósági határozat az ebben meghatározott szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvételét vonja maga után. A szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést a jelen törvény rendelkezései értelmében kell végrehajtani".

10. Az 1990. május 23-i törvény 18. cikke „A külföldön kiszabott szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés Belgiumban történő végrehajtása" címet viselő VI. fejezetben található. E rendelkezést ugyanezen törvény 25. cikkével együtt kell értelmezni, amely így rendelkezik:

„Az V. és a VI. fejezet rendelkezései nem alkalmazandók az érintett személy távollétében hozott büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletekre, kivéve a 18. cikk 2. [bekezdésében] meghatározott esetet, amikor is az érintett személy távollétében hozott olyan ítéletről van szó, amely jogerőre emelkedett".

11. Az 1990. május 23-i törvény 25. cikke értelmében a 2003. évi törvény 6. cikkének 4. pontja nem alkalmazható az érintett személy távollétében kiszabott olyan büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtási eljárására nézve, amellyel szemben az elítélt jogorvoslattal élhet, és amelyről nem mondott le.

12. A hivatkozott 2003. évi törvényben a belga jogalkotó a kibocsátó állam által nyújtandó garanciák tekintetében a következőképpen rendelkezett:

„Ha az európai elfogatóparancsot az érintett személy távollétében hozott határozatban kiszabott büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, és ha az érintett személyt személyesen nem idézték, vagy más módon nem értesítették annak a tárgyalásnak az időpontjáról és helyéről, amely a távollétében hozott határozathoz vezetett, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság megfelelőnek ítélt garanciát nyújt arra, hogy annak a személynek, aki ellen az európai elfogatóparancsot kibocsátották, lehetősége lesz a kibocsátó tagállamban az ügy újratárgyalását kérni és a bírósági tárgyaláson jelen lenni.

A kibocsátó állam jogában egy olyan rendelkezés létét, amely előírja a jogorvoslat lehetőségét és meghatározza e lehetőség gyakorlásának feltételeit oly módon, hogy abból kiderül, hogy az érintett személy azzal ténylegesen élhet, az első bekezdés értelmében megfelelő garanciának kell tekinteni".

13. A 2003. évi törvény 8. cikke fogalmazza meg a büntetőeljárás lefolytatása céljából kiadott elfogatóparancsok esetében alkalmazható feltételes átadás lehetőségét:

„Amennyiben az a személy, aki ellen az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, belga állampolgár, vagy Belgiumban lakik, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy az érintett személyt – elítélését követően – visszaszállítják Belgiumba, hogy ott töltse le a kibocsátó

tagállamban vele szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést".

II – A tényállás és a belga bíróságok eljárása

14. 2000 júniusában a Bukaresti Bíróság a román állampolgárságú I. B.-t négy év szabadságvesztés-büntetésre ítélte nukleáris és radioaktív anyagok kereskedelmével kapcsolatos bűncselekmény elkövetése miatt. A bíróság a 2001 áprilisában másodfokon helybenhagyott ítélet végrehajtását próbaidőre felfüggesztette. A román Legfelsőbb Bíróság 2002. január 15-i határozatában helybenhagyta az I. B.-re kiszabott büntetést, de ezen büntetésnek büntetés-végrehajtási intézetben történő végrehajtását írta elő. A Legfelsőbb Bíróság határozatát a vádlott távollétében hozta meg, oly módon, hogy I. B.-t személyesen nem értesítette azon tárgyalás időpontjáról és helyéről, amelyen az ítéletet meghozta.

15. I. B. véleménye szerint az eljárásjogi garanciák súlyos megsértésével hozták meg az egymást követő bírósági döntéseket. I. B. állítása szerint ez a körülmény kényszerítette őt, hogy elmeneküljön az országból, és Belgiumban telepedjen le, ahol azóta is megszakítás nélkül tartózkodott, anélkül hogy a vele szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetést valaha végrehajtották volna.

16. 2006. február 14-én I. B. három hónapot meghaladó tartózkodásra jogosító engedélyt szerzett a belga hatóságoktól. Ezenkívül az iratokból kitűnik, hogy 2002 óta Belgiumban tartózkodik a feleségével és három gyermekével együtt. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat megállapította, hogy I. B. felesége Belgiumban letelepedett önálló vállalkozó.

17. 2007. december 11-én a belga rendőrség őrizetbe vette I. B.-t, és az INTERPOL által 2006. február 10-én kiadott körözés alapján letartóztatásba helyezte. A körözés célja I. B. letartóztatása és Romániának történő átadása volt annak érdekében, hogy az említett ország legfelsőbb bírósága által hozott, fentebb hivatkozott ítéletet végrehajtsák. A nyomozási bíró – a meghallgatást követően – december 12-én feltételesen szabadlábra helyezte I. B.-t az átadására vonatkozó végleges határozathozatalig.

18. A Bukaresti Bíróság 2007. december 13-án európai elfogatóparancsot adott ki I. B. ellen a Romániában kiszabott négy év szabadságvesztés-büntetés végrehajtása érdekében.

19. 2007. december 19-én I. B. menedékjog iránti kérelmet nyújtott be az Office des étrangers-nél (idegenrendészeti hivatal), melyet 2008. március 11-én jóváhagytak. Azonban ugyanazon év július 7-én a Comissariat général aux réfugies et aux apatrides (menekültek és hontalanok főbiztossága) elutasította a kérelmet. Ez utóbbi határozat ellen I. B.

fellebbezést nyújtott be a Conseil d'État-hoz, amely még függőben van e bíróság előtt.

20. 2008. február 29-én a procureur du Roi (királyi ügyészség) kérelmezte a tribunal de première instance de Nivelles-nél (a nivelles-i elsőfokú bíróság) a román bíróság által kibocsátott elfogatóparancs végrehajthatóvá nyilvánítását. Ugyanezen év július 22-én a bíróság megállapította, hogy az elfogatóparancs megfelel a törvényben előírt valamennyi követelménynek. Mindazonáltal úgy vélte, hogy az átadás az érintett távollétében meghozott olyan bírósági határozaton alapult, amely még nem emelkedett jogerőre. E körülményekre tekintettel a bíróság megállapította, hogy a román eljárásjog alapján I. B., mivel a távollétében ítélték el, jogosult kérni, hogy az első fokon eljárt bíróság újratárgyalja az ügyét.

21. A tribunal de première instance de Nivelles részéről kétségek merültek fel a román bíróság által kiadott elfogatóparancs minősítésével kapcsolatban. Egyfelől, szabadságvesztés-büntetés – egészen pontosan a 2002-ben kiszabott és később a román Legfelsőbb Bíróság által helybenhagyott büntetés – végrehajtása céljából kibocsátott elfogatóparancsnak lehetne minősíteni. Másfelől, amennyiben I. B., tekintettel arra, hogy a távollétében ítélték el, jogosult ügyének újratárgyalását kérni, a kérelem minősülhet büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott elfogatóparancsnak. A két minősítés közötti választásnak jelentős következményei vannak: szabadságvesztés-büntetés végrehajtására irányuló elfogatóparancs esetében I. B. nem kérheti büntetésének Belgiumban történő letöltését, mivel nem jogerős határozat végrehajtásáról van szó; ellenben ha a parancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából adták ki, a belga hatóságok azon feltételhez köthetik az átadást, hogy I. B.-t később visszaszállítják Belgiumba, a tartózkodási államába.

22. A bíróság úgy vélte, hogy egy olyan elfogatóparancsról volt szó, amelyet szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából bocsátottak ki, és ezért semmilyen jogalapot nem talált arra, hogy a végrehajtást elutasítsa vagy a későbbi visszaszállítás feltételéhez kösse.

23. A belga törvény rendszertani értelmezésén alapuló fenti kételyek szolgálnak a tribunal de première instance de Nivelles által a Cour Constitutionnelle elé terjesztett alkotmányossági kérdés alapjául, amelyet a következőképpen fogalmaz meg:

„Az európai elfogatóparancsról szóló, 2003. december 19-i törvény 8. cikke, amely akként értelmezendő, hogy csakis az eljárás lefolytatása céljából kiadott elfogatóparancsra vonatkozik, a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kiadott elfogatóparancsra pedig nem, sérti-e az Alkotmány 10. és 11. cikkét, amennyiben megakadályozza, hogy egy belga állampolgárnak vagy Belgiumban letelepedett személynek, akivel szemben a távollétében hozott határozatban kiszabott büntetés végrehajtása céljából európai elfogatóparancsot bocsátottak ki, a kibocsátó igazságügyi hatóságnak való átadása azon feltételhez legyen köthető, hogy ezt a személyt, miután a fellebbezési jogával élhetett, és az ügy újratárgyalását kérhette, amelyre a kibocsátó igazságügyi hatóság a szóban forgó törvény

7. cikke értelmében megfelelőnek ítélt garanciát nyújt, visszaszállítják Belgiumba a kibocsátó állam által vele szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása végett?"

24. A Cour Constitutionnelle megállapította, hogy a kérdés olyan tárgyat érint, amely lényegében a kerethatározat értelmezését kívánja meg. Az említett előzetes alkotmányossági eljárás folyamán, a felek meghallgatását követően az említett bíróság úgy döntött, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszt a Bíróság elé.

III – A Bíróság eljárása

25. 2009. július 31-én érkezett a Bírósághoz a Cour Constitutionnelle előzetes döntéshozatalra utaló végzése, amelyben a következő kérdéseket terjesztette elő:

„Az elítélt személy távollétében, az elítélt személynek a tárgyalás helyéről és idejéről történő értesítése nélkül büntetőügyben hozott olyan határozat végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot, amellyel szemben még van jogorvoslati lehetőség, nem az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat 4. cikkének 6. pontja értelmében vett, a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott elfogatóparancsnak, hanem az ugyanezen kerethatározat 5. cikkének 3. pontja értelmében vett, az eljárás lefolytatása céljából kibocsátott elfogatóparancsnak kell-e tekinteni?

Az első kérdésre adott nemleges válasz esetén ugyanezen kerethatározat 4. cikkének 6. pontját és 5. cikkének 3. pontját akként kell-e értelmezni, hogy azok nem teszik lehetővé, hogy a tagállamok a területükön letelepedett azon személynek, aki ellen az elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából az első kérdésben meghatározott körülmények között bocsátották ki, a kibocsátó állam igazságügyi hatóságainak történő átadását azon feltételhez kössék, hogy az érintett személyt visszaszállítják a végrehajtó tagállamba, hogy ott töltse le a kibocsátó tagállamban rá kiszabott, jogerős szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést?

A második kérdésre adott igenlő válasz esetén ugyanezen cikkek sértik-e az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (2) bekezdését, illetve pontosabban az egyenlőség elvét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát?

Az első kérdésre adott nemleges válasz esetén ugyanezen kerethatározat 3. és 4. cikkét akként kell-e értelmezni, hogy azokat sérti, ha valamely tagállam igazságügyi hatóságai megtagadják az európai elfogatóparancs végrehajtását, amennyiben komoly okból feltételezhető, hogy a végrehajtása az érintett személynek az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (2) bekezdésében megállapított alapvető jogait sértené?"

26. I. B., illetve a belga, az osztrák, a német, a lengyel és a svéd kormány, továbbá az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a Bizottság és a Tanács is nyújtott be írásbeli észrevételeket.

27. A tárgyalásra 2010. május 11-én került sor, amelynek során Belgium és Svédország kormánya, valamint a Bizottság szóban is előadta érveit.

IV – Előzetes elemzés

28. A jelen ügy a 2002/584/IB kerethatározat értelmezésének kérdését veti fel. A Cour Constitutionnelle hangsúlyozza, hogy a hivatkozott kerethatározat értelmezhető úgy is, hogy egy tagállamban a távollétében elítélt személyt megfoszthatják attól a lehetőségtől, hogy átadását a végrehajtó állam egy későbbi visszaszállítás feltételéhez kösse annak érdekében, hogy szabadságvesztés-büntetését a területén töltse le.

29. Ez a felvetés a következő értelmezésből ered.

30. A 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 6. pontja alapján, a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja egy európai elfogatóparancs végrehajtását, amennyiben azt a kibocsátó állam „szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából" adta ki, és az elítélt személy a végrehajtó állam állampolgára, lakosa, vagy ott tartózkodik. Ilyen esetben, és amennyiben a végrehajtó állam vállalja, hogy saját maga végrehajtja a büntetést vagy a szabadságelvonással járó intézkedést, az e célból megkeresett bíróság megtagadhatja a parancs végrehajtását. A kerethatározat megfogalmazása értelmében a „végrehajtás megtagadásának egyik mérlegelhető okáról" van szó.

31. Másrészt, a kerethatározat 5. cikke egy sor olyan garanciát tartalmaz, amelyet a kibocsátó bíróságoknak figyelembe kell venniük, ha azt kívánják, hogy határozataikat a 2002/584 kerethatározatban meghatározott eljárások szerint hajtsák végre. Többek között érdemes kiemelni az 1. pontban foglalt rendelkezést, amely alapján az átadás feltételhez köthető, amennyiben – a vádlott távollétében hozott elmarasztaló ítélet esetében – nincsenek garanciák arra, hogy annak a személynek, aki ellen az európai elfogatóparancsot kibocsátották, lehetősége lesz [...]az

ügy újratárgyalását kérni[3]. A 3. pont továbbá hozzáteszi, hogy akkor is feltételhez köthető az átadás, ha az elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, és az érintett személy a végrehajtó állam állampolgára, vagy lakosa. Ebben az esetben a feltétel arra korlátozódik, hogy a kibocsátó állam vállalja, hogy „az érintett személyt [...] visszaszállítj[a] a végrehajtó államba, hogy ott töltse le a kibocsátó tagállamban rá kiszabott szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést".

32. A fentiekre tekintettel a kerethatározat védi, egyrészről, a végrehajtó állam állampolgárait, illetve az ott tartózkodó személyeket, oly módon, hogy védelmezi az adott területhez való kötődésüket. Végeredményben az elfogatóparancsot érintő egyfajta kivételről van szó, amely egy adott személy legszűkebb környezetével fennálló bizonyos érzelmi kötődéseinek védelmén alapul, segítve emellett az esetleges visszailleszkedését. Másrészről, a kibocsátó államban távollétükben elítélteket is védelmezi azáltal, hogy csak az újratárgyalás biztosítása esetén teszi lehetővé az adott személy visszaszállítását.

33. Ugyanakkor, amint a Conseil Constitutionnelle is megjegyezte, e két célkitűzés egyidejű megvalósulása következetlen eredményhez vezet. Ez a helyzet, ha olyan személy védelmét kell biztosítani, aki egyidejűleg mind a két esetbe beletartozik. Pontosan ez I. B. esete: egy román állampolgár, aki – a családjával együtt – jogszerűen tartózkodik a végrehajtó államban, Belgiumban, azonban vissza kell térnie Romániába, hogy eleget tegyen a távollétében meghozott ítéletnek, amelyet meg fog fellebbezni, kérve az ügy újratárgyalását, amihez joga van. E körülményeket figyelembe véve, milyen parancsot adtak ki a román kibocsátó hatóságok? Az elfogatóparancs szabadságvesztés-büntetés végrehajtására vagy büntetőeljárás lefolytatására irányul? Irányulhatna akár az előbbire is, de ebben az esetben a belga bíróságok sem a kerethatározat, sem a nemzeti joguk alapján nem lennének kifejezetten felhatalmazva arra, hogy I. B. átadását ahhoz a feltételhez kössék, hogy őt visszaszállítsák Belgiumba büntetése ottani letöltése céljából.

34. Pontosan ezt a lehetetlen helyzetet, vagyis hogy a belga bíróságok I. B. átadását későbbi visszaadásának feltételéhez köthetik annak érdekében, hogy a tartózkodási államában töltse le büntetését, kérdőjelezi meg mind a tribunal de première instance de Nivelles, mind a Cour Constitutionnelle.

3 – Megjegyzendő, hogy ezt a rendelkezést a személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdítása tekintetében a 2002/584/IB, 2005/214/IB, 2006/783/IB, 2008/909/IB kerethatározatok módosításáról szóló, 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározat (HL 2009. L 81., 24. o.) hatályon kívül helyezte, és új 4a. cikket iktatott be.

V – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés

35. A Cour Constitutionnelle első kérdésében annak megállapítását kérte a Bíróságtól, hogy az érintett távollétében meghozott olyan ítélet végrehajtására irányuló elfogatóparancs, amelynek jogereje az újratárgyaláshoz való jog gyakorlása miatt vitatható, a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása vagy büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott parancsnak minősül-e. Továbbá a második kérdésben arra keresi a választ, hogy abban az esetben, ha a román hatóságok által kiadott parancs szabadságvesztés-büntetés végrehajtására irányul, a tribunal de première instance de Nivelles a kerethatározat alapján jogosult-e I. B. átadását ahhoz a feltételhez kötni, hogy a kibocsátó államban vele szemben kiszabott jogerős szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés letöltése céljából visszaszállítsák a végrehajtó államba.

36. Annak ellenére, hogy a fenti két kérdés látszólag különböző problémákra vonatkozik, úgy vélem, hogy ezekre együttesen lehet megfogalmazni a választ. A továbbiakban kifejtettek szerint az ügy lényege a kerethatározat 4. cikke 6. pontjának és az 5. cikke 3. pontjának értelmezésben rejlik, amely alapján az elfogatóparancs arra szolgál, hogy az érintettet visszaadják a kibocsátó államnak, és ott újra ítélkezzenek az ügyében. Az elfogatóparancs tényleges minősítése másodlagos kérdés, amennyiben – ahogy a továbbiakban be is mutatom – a kerethatározatot oly módon lehet értelmezni, hogy minden esetben biztosítsa, hogy az érintett élhet a hivatkozott rendelkezésekben foglalt garanciákkal, mind az átadás megtagadásának, mind feltételhez kötésének esetében, függetlenül az elfogatóparancs alakiságától.

37. Kiindulási pontként hangsúlyozni kell, hogy a kerethatározat célja, hogy a tagállamok közötti többoldalú kiadatási rendszert az igazságügyi hatóságok közötti, az elítéltek vagy gyanúsítottak büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet végrehajtása vagy büntetőeljárás lefolytatása céljából történő, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó átadásának rendszerével váltsa fel[4]. Ennek érdekében a kerethatározat 1. cikkének 2. pontja szerint a tagállamoknak minden európai elfogatóparancsot a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően kell végrehajtaniuk.

38. Ezen előfeltevés alapján a Bíróság megállapította, hogy bármely nemzeti rendelkezés, amely szűkíti a végrehajtás megtagadása okainak körét, „valójában az e kerethatározat által a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség érdekében bevezetett átadási rendszert erősíti”[5]. Vagyis: minél szűkebbek a nemzeti jogalkotó által az elfogatóparancs megtagadására irányuló döntés során a bíróságok számára biztosított mérlegelési jogkör keretei, annál erősebb lesz a kerethatározat által létrehozott együttműködési rendszer. A Bíróság szavaival élve: „az ilyen szabályozás azon helyzetek körének szűkítése

4 – A C-303/05. sz. Advocaten voor de Wereld ügyben 2007. május 3-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-3633. o.) 28. pontja.

5 – A C-123/08. sz. Wolzenburg-ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-9621. o.) 58. pontja.

révén, amelyekben a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az európai elfogatóparancs végrehajtását, valójában a keresett személyek átadását mozdítja elő, a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (2) bekezdésében megfogalmazott kölcsönös elismerés elvének megfelelően, amely elv a kerethatározat által bevezetett alapvető szabály"[6].

39. Az eddig még ki nem kristályosodott ítélkezési gyakorlat ezért arra enged következtetni, hogy a tagállamoknak szigorúan kell értelmezniük a kerethatározat 4. cikkében megfogalmazott mérlegelhető okokat, valamint az 5. cikk alapján igénybe vehető garanciákat. Ily módon minden olyan kiterjesztő értelmezést el kell vetni, amely a büntetőeljárás lefolytatására irányuló elfogatóparancsok végrehajtásának megtagadására vonatkozó valamely feltételt – például a hivatkozott 5. cikk 3. pontjában meghatározottat – kiterjeszti a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott elfogatóparancsokra.

40. Ezt az érvelést erősíti a kerethatározat 5. cikke 1. pontjának megfogalmazása is, amely lehetővé teszi, hogy a végrehajtó bíróság ahhoz a feltételhez kösse az átadást, hogy a távollétében elítélt személynek joga legyen az újratárgyaláshoz. Ez a rendelkezés magában foglalja az Emberi Jogok Európai Bíróságának az ügy tárgyában hozott ítélkezési gyakorlatát[7], és biztosítani kívánja az I. B.-hez hasonló személyeket megillető garanciákat, azáltal hogy lehetővé teszi az újratárgyalást, immáron az összes garancia betartása mellett.

41. Annak ellenére, hogy ezen értelmezés tekintélye a kerethatározat szövegének szó szerinti alkalmazásához való ragaszkodáson alapszik, nem értek vele egyet. Éppen ellenkezőleg úgy vélem, hogy akkor sem lehet kivételt tenni a tartózkodási államban történő büntetés-végrehajtáshoz való jog alól, ha kérik az újratárgyalást.

42. Egyrészt fontos hangsúlyozni, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem támasztja alá, hogy a végrehajtás megtagadásának a kerethatározat 4. és 5. cikkében meghatározott okait vagy annak feltételhez kötését szigorúan kellene értelmezni. Inkább ellenkezőleg, a Wolzenburg-ügyben hozott ítélet teljesen egyértelmű, pontosan azért, mert nem ad egy konkrét értelmezést ezeknek a rendelkezéseknek, sőt elismeri, hogy a tagállamok

6 – A fent említett Wolzenburg-ügyben hozott ítélet 59. pontja.

7 – Lásd, többek között, a Goddi kontra Olaszország ügyben 1984. április 9-én hozott ítélet 27. §-át; az Ekbatani kontra Svédország ügyben 1988. május 26-án hozott ítélet 25. §-át; a Pfeifer és Plankl kontra Ausztria ügyben 1992. február 25-én hozott ítélet 37. §-át; a Van Geyseghem kontra Belgium ügyben 1999. január 21-én hozott ítélet 34. §-át és a Poitrimol kontra Franciaország ügyben 2003. november 23-án hozott ítélet 31. §-át.

szükségszerűen *meghatározott mérlegelési mozgástérrel* rendelkeznek [a 4. cikkhez hasonló rendelkezés alkalmazásakor][8]. Következésképpen a Bíróság nemcsak a szigorú értelmezésről nem ejtett szót, hanem azt sem ismerte el, hogy a tagállamoknak széles mérlegelési mozgásterük lenne. Ellenkezőleg, a mozgásterük „meghatározott", de egyáltalán nem széles.

43. Másrészt, és az előbbiekhez kapcsolódóan, úgy vélem, hogy a kerethatározat szövege és céljai alapján történő értelmezéskor figyelembe kell venni a szöveg által megvalósítani kívánt összes célkitűzést. Igaz, hogy a kölcsönös elismerés a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség megerősödésének egyik eszköze, mégis az alapvető jogok és szabadságok védelme az az előfeltétel, amely jogszerűvé teszi a hivatkozott térség fennállását és fejlődését. A kerethatározat ezt többször is megerősíti a (10), (12), (13) és (14) preambulumbekezdésében, valamint 1. cikkének 3. pontjában. Következésképpen bár a kerethatározat 5. cikkének 1. pontja tartalmazza az Emberi Jogok Európai Bírósága által elismert, az érintett távollétében meghozott ítéletekre vonatkozó egyik garanciát, ugyanúgy hangsúlyozni kell, hogy 4. cikke 6. pontjának és 5. cikke 3. pontjának rendelkezéseiben is tükröződnek az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben és a fent említett bíróság ítélkezési gyakorlatában megfogalmazott követelmények[9]. Az elítélt azon joga, hogy a büntetését ott tölthesse le, ahova személyes és érzelmi okokból kötődik, az Egyezmény 8. cikkéből eredő olyan garancia, amelyet a kerethatározat is biztosítani kívánt. Kivételekről van szó, amelyek „azt teszi[k] lehetővé, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság különös jelentőséget tulajdonítson annak, hogy növelhető-e a keresett személy társadalomba való, a vele szemben kiszabott büntetés végrehajtását követő visszailleszkedésének esélye"[10], ez pedig olyan érték, amely némely tagállamban magát a büntetőjog célját képezi[11].

44. Továbbá, az Alapjogi Charta hatálybalépését követően, amelynek 7. cikke megfogalmazta a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogot, égető szükség lett a kerethatározatnak az alapvető jogok

8 – A fent hivatkozott Wolzenburg-ügyben hozott ítélet 61. pontja (kiemelés tőlem).

9 – Lásd, többek között, a Mehemi kontra Franciaország ügyben 1997. szeptember 26-án hozott ítélet (ECHR 1997-VI) 34. §-át; a Dalia kontra Franciaország ügyben 1998. február 19-én hozott ítélet (ECHR 1998-I) 52. §-át; a Boultif kontra Svájc ügyben 2001. július 2-án hozott ítélet (ECHR 2001-IX) 39., 41. és 46. §-át; a Sen kontra Hollandia ügyben 2001. december 21-én hozott ítélet 40. §-át; az Amrollahi kontra Dánia ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet 33–44, §-át és a Slivenko kontra Litvánia ügyben 2003. szeptember 9-én hozott ítélet 94. §-át.

10 – A C-66/08. sz. Kozlowski-ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-6041. o.) 45. pontja és a fent hivatkozott Wolzenburg-ügyben hozott ítélet 62. pontja.

11 – Lásd például az olasz Alkotmány 27. cikkének (3) bekezdését, valamint a spanyol Alkotmány 25. cikkének (2) bekezdését.

szempontjából történő értelmezésére[12]. A Bíróságnak erre a kérdésre vonatkozó eddigi ítélkezési gyakorlata nagyon részletesen hivatkozott a személyek szabad áramlására, azonban közvetlenül nem vizsgálta az ezen alapvető jogok és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés közötti kapcsolatot. Ez értelemszerűen abból is következik, hogy a Kozlowski-ügyben és a Wolzenburg-ügyben hozott ítéletek megelőzik a Charta hatálybalépésének időpontját. Mindazonáltal 2009. december 1-jétől a kerethatározat 4. cikkének 6. pontjának és 5. cikkének 3. pontjának kötelező jelleggel a Charta 7. cikke alapján kell értelmezni. Ezen feltételek mellett a jelen indítvány 38–40. pontjában kifejtettek szerinti megszorító értelmezésnek nincs helye.

45. Harmadrészt, az európai jogalkotó akaratát nem lehet úgy értelmezni, hogy az az általa követett célokkal összeegyeztethetetlen eredményre vezessen. Nem azt javaslom, hogy a Bíróság a kerethatározat céljaival összhangban lévő olvasatot adjon, hanem inkább azt, hogy kerülje el az azokkal *ellentétes* értelmezést. Ez a következtetés magában hordozza annak elismerését, hogy a fent kifejtett – és általam elvetni javasolt – szigorú értelmezés összeegyeztethetetlen a kerethatározattal, valamint – a hivatkozott szabályozás által megfogalmazni kívánt – alapvető jogokkal is.

46. Hasonlóképpen, az előbbiekben kifejtett érvek meggyőzően bizonyítják, hogy azon tény, miszerint a kerethatározat kifejezetten mellőzi a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából kibocsátott elfogatóparancs teljesítése feltételhez kötésének lehetőségét a jelenlegihez hasonló feltételek között, nem tükröz kifejezett jogalkotói döntést, illetve világos és egyértelmű politikai akaratot. Ellenkezőleg, úgy vélem, hogy ez egy hibás szabályozási módszerből eredő hiányosság, amelyet az értelmezés segítségével lehet és kell orvosolni, anélkül hogy szükség lenne egy újabb okot megállapítani a végrehajtás megtagadására.

47. Annak ellenére, hogy az előbbiekben általam kifejtett értelmezés alapján közvetlenül megválaszolható a Cour Constitutionnelle által előterjesztett kérdés, tagadhatatlan, hogy a jelenlegihez hasonló feltételek között létezik egy bizonyos kétértelműség az elfogatóparancs minősítését illetően. E tekintetben mind Belgium, mind Lengyelország arra hivatkozott, hogy az érintett távollétében meghozott ítélet végrehajtása, amely ellen különleges felülvizsgálati eljárásra van lehetőség, a kerethatározat 5. cikkének 3. pontja értelmében vett, a büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott elfogatóparancsnak minősül. Másrészt, I. B., Svédország, Németország, Ausztria, és a Bizottság egyetért abban, hogy a kerethatározat 4. cikkének 6. pontja

12 – Lásd, többek között, a C-60/00. sz. Carpenter-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6279. o.) 38. pontját; a C-459/99. sz. MRAX-ügyben 2002. július 25-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6591. o.) 53. pontját; a C-157/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. április 14-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-2911. o.) 26. pontját; a C-503/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2006. január 31-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-1097. o.) 41. pontját; a C-441/02. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2006. április 27-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-3449. o.) 109. pontját és a C-291/05. sz. Eind-ügyben 2007. december 11-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-10719. o.) 44. pontját.

értelmében vett szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából kibocsátott elfogatóparancsról van szó.

48. Előzetesen annyit előrebocsátok, hogy bizonyos mértékig az eljárás valamennyi résztvevőjének igaza van, mivel I. B.-t át fogják adni Romániának, hogy végrehajtsák a vele szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetést, amely – tekintettel arra, hogy azt távollétében szabták ki rá – alapot nyújt ahhoz, hogy újratárgyalják az ügyét mindazon garanciák tiszteletben tartása mellett, amelyek kezdetben nem álltak rendelkezésére. Mindazonáltal nem hiszem, hogy az I. B. ellen kibocsátott elfogatóparancsot akár így, akár úgy minősíteni kellene. Sokkal inkább úgy vélem, hogy a vizsgált elfogatóparancs mind a két kategóriának megfelel, de kizárólag az adott helyzetre és az érintett személy viselkedésére tekintettel.

49. A gyakorlatban az érintett távollétében meghozott ítélet érvényesítésére irányuló elfogatóparancsot mindig a kibocsátó állam adja ki szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott parancsként. Az elfogatóparancs határokon átnyúló jellege miatt ez a helyzet még sokszor elő fog fordulni, és a kerethatározat erre figyelemmel építette be az 5. cikkének 1. pontjában megfogalmazott garanciákat, pontosan annak elkerülése érdekében, hogy az érintett távollétében meghozott határozatok nyomán az érintetteket megfosszák a védekezés jogától. Az elfogatóparancs kibocsátásakor nyilvánvaló, hogy azt a kibocsátó állam a büntetés végrehajtása céljából adja ki, és nem is lehet ez másként, mivel még nem ismert, hogy az érintett személy ellenzi-e az átadást, vagy sem, vagy kéri-e az ügye újratárgyalását. Éppen az adott személytől függ majd, hogy az elfogatóparancsról történő értesítéskor él-e a kerethatározat 11. és 13. cikkében meghatározott eljárás lehetőségével, illetve – ha a bíróság ezt még nem tette meg – kéri-e a végrehajtó állam bíróságát, hogy biztosítsa a hivatkozott szöveg 3–5. cikkében meghatározott garanciákat.

50. A fentiekből következően megállapítható, hogy egy olyan elfogatóparancs, amely megengedi a vádlottnak a kibocsátó államban történő újratárgyalást, alakilag szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtására irányuló parancsnak felel meg, amely abban a pillanatban, hogy az érintett személy kéri az újratárgyalást, tartalmilag büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott paranccsá válik. Ez a változás nem eredményezheti azon garanciák elvesztését, amelyeket a kerethatározat minden olyan személynek biztosít, aki ellen elfogatóparancsot bocsátottak ki. Ellenkezőleg, az 5. cikk 1. pontjának hivatkozott rendelkezésére tekintettel – amely megoldást próbál nyújtani az érintett távollétében hozott ítéletek vitatott helyzetére – megváltozik az elfogatóparancs jellege, ez azonban nem érinti azokat a jogokat, amelyeket az Unió joga az érintett személynek biztosít.

51. Következésképpen azt javaslom a Bíróságnak, hogy a kerethatározat 5. cikkének 3. pontját úgy értelmezze, hogy az a kerethatározat 5. cikkének 1. pontjában meghatározott körülmények fennállása esetén lehetővé teszi, hogy a végrehajtó tagállam a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtására irányuló elfogatóparancs teljesítését ahhoz a feltételhez kösse, hogy a kibocsátó tagállam garanciát nyújtson arra, hogy a végrehajtó tagállam állampolgárának vagy lakosának minősülő érintett személyt visszaszállítsák a végrehajtó tagállamba, hogy adott esetben annak területén töltse le a szabadságvesztés-büntetést vagy a szabadságelvonással járó intézkedést.

VI – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdés

52. Az előző pontban kifejtett érvek alapján a harmadik és negyedik kérdés okafogyottá vált. Az első két kérdésre vonatkozóan általam javasolt választ nemcsak a kerethatározat célkitűzéseire tekintettel, hanem az alapvető jogok fényében történő értelmezés szempontjából is helyesnek tartom Következésképpen úgy vélem, hogy a Cour Constitutionnelle által előterjesztett többi kérdés vizsgálata nem szükséges.

VII – Végkövetkeztetések

53. E megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon Cour Constitutionnelle által előterjesztett kérdésekre:

„A kerethatározat 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a kerethatározat 5. cikkének 1. pontjában meghatározott körülmények fennállása esetén lehetővé teszi, hogy a végrehajtó tagállam a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtására irányuló elfogatóparancs teljesítését ahhoz a feltételhez kösse, hogy a kibocsátó tagállam garanciát nyújtson arra, hogy a végrehajtó állam állampolgárának vagy lakosának minősülő érintett személyt szállítsák vissza a végrehajtó tagállamba, hogy adott esetben annak területén töltse le a szabadságvesztés-büntetést vagy a szabadságelvonással járó intézkedést."